

Comentariu privind scrisoarea lui Ștefan cel Mare către brașoveni, din 20 aprilie 1479, și răspunsul acestora

RADU MANOLESCU

Documentul, păstrat la Direcția Județeană Brașov a Arhivelor Naționale¹, editat² și facsimilat³, are o multiplă însemnătate: paleografică, diplomatică, istorică, de obținere și circulație a informațiilor etc.

Paleografică, deoarece atestă că în cancelaria Moldovei se folosea deja scrierea umanistă, în timp ce sașii din Brașov, mai tradiționaliști, întrebuințau încă o scriere cursivă gotică.

Diplomatică, deoarece arată că răspunsul-concept al brașovenilor a fost scris pe aversul scrisorii lui Ștefan cel Mare, datorită cărui procedeu neobișnuit s-a și păstrat, iar răspunsul transcris, trimis acestuia, s-a pierdut.

Istorică, deoarece subliniază că brașovenii îl considerau pe Ștefan cel Mare apărătorul firesc al Transilvaniei – concept politic deja semnalat în mai multe rânduri – și că în Țara Românească exista o grupare pro-moldoveană, care aștepta venirea lui Ștefan cel Mare și eliberarea țării de sub dominația otomană (*Unde et prefati fideles⁴... sperant enim in magnificencia vestra ut ipsa de potestate atque servitute predictorum infidelium liberabit...*), fapt insuficient pus în valoare în istoriografie. Așa se explică și venirea la tronul Țării Românești a unor domni (ca Basarab cel Bătrân și Bătrân cel Tânăr), care au fost, la început, aliați ai lui Ștefan cel Mare.

De obținere și circulație a informațiilor. Ele se făceau prin iscoade din Moldova (*homines nostri, alios homines dimisimus ut sciscitantur*), din Țara Românească (*...iterum venerunt homines de partibus Transalpinis*), sau din Brașov (ori din Transilvania, în general), care erau denumiți, eufemistic, *exploratores*.

Știrile politice, mai ales cele privitoare la turci, circulau rapid: scrisoarea lui Ștefan cel Mare era din 20 aprilie 1479, iar răspunsul-concept al brașovenilor era anterior datei de 26 aprilie (*Unde hodie videlicet feria secunda proxima post diem sancti Marci...*). Brașovul era, deci, o adevărată placă turnantă pentru transmiterea știrilor politice între cele trei Țări Române.

---

¹ Hârtie, pecete de închidere aplicată pe verso, Direcția județeană Brașov a Arhivelor Naționale, Arhiva orașului, colecția Schnell, I, nr. 28.

² E.Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. XV, partea I, București, 1914, p. 101-102; I.Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, vol. II, București, 1913, p. 353-355.

³ R.Manolescu, *Scrierea latină în Moldova și Țara Românească în evul mediu*, în „Revista Arhivelor”, IX (1966), nr. 2, p. 77; S.Jakó – R.Manolescu, *Scrierea latină în evul mediu*, București, 1971, *Album*, nr. 29, p. 25 (cu transcriere).

⁴ Din Țara Românească.